

Vårdande relation i dagliga möten

*En studie av samspelet mellan patienter med långvarig sjukdom
och sjuksköterskor i medicinsk vård*

Linda Berg

AKADEMISK AVHANDLING

som för avläggande av filosofie doktorsexamen med vederbörligt tillstånd av Sahlgrenska Akademin vid GÖTEBORGS UNIVERSITET, Göteborg, kommer att offentligt försvaras i föreläsningssal Inge Schiöler, Medicinargatan 11, Göteborg, fredagen den 1 december 2006, kl. 09.00

Fakultetsopponent är professor Katie Eriksson,
Åbo Akademi, Vasa

Avhandlingen baseras på följande delarbeten:

- I** Berg L., Skott, C. & Danielson, E. (2006). An interpretive phenomenological method for illuminating the meaning of caring relationship. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 20, 42-50.
- II** Berg L., Berntsson L. & Danielson E. (2006). Caring relationship in an out-patient clinic: balancing between vulnerability and dignity. *International Journal for Human Caring*, 10(4). (In press).
- III** Berg L., Skott C. & Danielson E. Caring relationship in a context – fieldwork in a medical ward. *International Journal for Nursing Practice*, (In press 2006).
- IV** Berg L. & Danielson E. Patients' and nurses' experiences of the caring relationship in hospital: an aware striving for trust (Submitted 2006).

Sahlgrenska Akademin vid GÖTEBORGS UNIVERSITET,
Institutionen för vårdvetenskap och hälsa

Vårdande relation i dagliga möten

*En studie av samspelet mellan patienter med långvarig sjukdom
och sjuksköterskor i medicinsk vård*

Linda Berg

Sahlgrenska Akademin vid GÖTEBORGS UNIVERSITET,
Institutionen för vårdvetenskap och hälsa,
Box 457, SE 405 30 Göteborg, Sweden

SAMMANFATTNING

Det övergripande syftet för avhandlingen har varit att klargöra den vårdande relationens innebörd i dagliga möten mellan patienter med långvarig sjukdom och deras sjuksköterskor. Avhandlingen baseras på deltagande observationer och intervjuer med patienter och sjuksköterskor på en medicinsk vårdavdelning och en medicinsk mottagning på ett mindre västsvenskt sjukhus. Avhandlingen innefattar fyra artiklar.

En tolkande fenomenologisk metod har beskrivits och använts för att belysa innebörden av fenomenet vårdande relation i daglig omvårdnad i ett medicinskt sammanhang i vården. Trots krävande inslag och begränsningar visade sig metoden vara lämplig för att klargöra fenomenet. Forskarna arbetade med tolkning i en dialektisk process vilket gav en djupare förståelse för och kunskap om innebörden i den vårdande relationen. Den vårdande relationen framträdde som en balans mellan sårbarhet och värdighet. Denna förståelse kastade ljus på vårdens möjligheter att kunna förverkliga en helhetssyn. Därigenom minskas sårbarhet och värdighet upprätthålls. Det fordrades kravfylld effektivitet som riskerade att undertrycka den vårdande relationen. Patienters och sjuksköterskors medvetenhet drev forandet av denna relation som gick utöver den individuella patienten och sjuksköterskan. Förhållanden i vården skapade specifika förutsättningar för den vårdande relationen. Patienterna skapade relationer med all personal i vårdeamnet, men dessa var inte tillräckliga för att ge trygghet. Patienters behov av en personlig vårdande relation framstod som en viktig förutsättning för att kunna möjliggöra trygghet.

En tolkad helhetsförståelse av den vårdande relationen visade sig framstå som en dynamik mellan frustration, drivkraft och ömsesidigt omsorgsfullt närmande vilket innebar ett balanserande mellan sårbarhet och värdighet. Frustration uppstod när patienter och sjuksköterskor försökte få en vårdande relation till stånd. De visste att ett ömsesidigt omsorgsfullt närmande var väsentligt i situationen som låg till grund för deras drivkraft vilket skapade frustration i medveten strävan efter trygghet. Denna strävan skapade förutsättningar att förverkliga den helhetssyn som gjorde att vården upplevdes meningsfull vilket genererade kraft. Detta minskade patienters upplevelse av sårbarhet och gav möjlighet att upprätthålla deras värdighet. Detta tillförde tillfredsställelse hos sjuksköterskorna som därigenom fick kraft att stödja och stärka patienters hälsa.

Denna avhandling visar genom resultaten och den tolkade helhetsförståelsen att den vårdande relationen mellan patienter med långvarig sjukdom och deras sjuksköterskor var ett ömsesidigt åtagande som skapade förutsättningar för en helhetssyn i vården. Denna behövdes för att minska patienters upplevelse av sårbarhet och upprätthållande av värdighet, vilket genererade kraft genom upplevelse av meningsfullhet. Avhandlingens resultat kan användas som grund för reflektion i unika möten mellan patienter, sjuksköterskor samt all hälso- och sjukvårdspersonal. Dessutom har avhandlingen tillfört kunskap som kan leda till nya forskningsfrågor om den vårdande relationen.

Nyckelord: avancerad omvårdnad, fenomenologi, hermeneutik, kronisk sjukdom, medicinsk mottagning, medicinsk vårdavdelning, omvårdnadsarbete, sjuksköterska-patient relation, tolkande fenomenologi, vård, vårdande relation, vård av kronisk sjukdom.

ISBN 13: 978-91-628-7002-7

ISBN 10: 91-628-7002-5